

SZENTES és VIDÉKE

A Csongrádvármegyei Gazdasági Egyesület Hivatalos Közlönye.

Megjelen **vasárnap** és **csütörtökön**.
Előfizetési ár:
Ny. évfolyamra 2 korona 50 fillér. Félévre 5 kor. Egész évre 10 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-tér, Haris-láz,
hová a kéziratok címzendők.

Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket
a kiadóhivatal
méréselt áron számít fel.

A népszanatóriumokról.

Debreczen városában a mult hetekben szanatórium-estét rendeztek, a tudóvészesek alföldi népszanatóriuma javára. Az estélyt Békésvármegye főispánja: Lukács Görgy dr. kezdesére tartották és ugyancsak a nevezett főispán volt az, aki az estélyen a népszanatóriumok érdekében lelkes beszédet mondott.

Ez a beszéd annyira figyelemre méltó, annyira érdemes arra, hogy minél szélesebb körben megismerjék és megszivleljék, hogy néhány bevezető passzusa híján, mely szorosan a kérdéshez nem tartozik, ime itt közöljük azt egész terjedelemben, a következőkben:

„Ezer év óta küzdünk ezen a helyen, Nyugat és Kelet ölelkező pontján, ütközője mindazoknak az áramlatoknak és alakulásoknak, melyek végig száguldottak Európán. Századokon keresztül karddal állottunk őrt a nyugati művelődés védelmére. Közben, amidőn jó végzetünk megszánt gyötrelmes harcainkban s rövid időre pihenőt adott, derekasan igyekeztünk magunk is munkálkodni a művelődés mezején. Ujabb fejlődésünknek pedig minden törekvése nemzeti kultúránk széles alapokon való kifejlesztésére és közgazdasági megerősödésünk előmozdítására irányul, mert hiszen történelmi hivatásunknak, mely közvetítő és kiegyenlítő szerepet szán nekünk nyugat és kelet között, művelődésben úgy mint gazdasági téren, csak úgy felelhetünk meg, ha magunk is erősek vagyunk. Erősek kultúrában és erősek gazdasági téren.

Igen ám, de a kultúrához oly módon fogtunk és gazdasági berendezésünket a középkori formákból a modern gazdasági élet követelményeihez oly gyors egymásutánban idomítottuk át, hogy szinte észre sem vettük, hogy a munkához hiányzik a megerősített emberanyagunk.

A statisztika ugyan örvendetesen hirdeti, hogy a magyar faj szaporodik. De a hirdeti állandóan és rémségesen azt is, hogy hull a magyar gyermek és hogy java munkabíró korában pusztul a felnőtt magyar nemzedék. Gyermekhalálozás és a tudóvész pusztításai legnagyobb két ellensége nemzeti megerősödésünknek.

A gyermekhalálozás óriási pusztításaival ma már — hála a gondviselésnek — vértezettünk állunk. Kezdte a munkát a társadalom. Szüksős eszközök-

kel, de lobogó lelkesedéssel és fáradhatatlan kitarással. Önzetlen munkájának meg is lett az eredménye. Humánus törvényhozásunk megértette, hogy a magyar állam sok szükséglete között nincs fontosabb, mint a gyermekmentése a magyar hazának s kereste és meg is találta a pénzerőt is a gyermekvédelem nagystilű felkarolására.

Szóval sem mondom, hogy miután a gyermekmentés az állam a maga közvetlen gondozása körébe vonta, most már a társadalomnak nem lenne több feladata ezen a téren. Ellenkezőleg. A társadalom nemcsak hivatása marad, hogy tovább szolgálja a gyermekvédelem magas szós ügyét, az államot segítő, támogató tevékenységgel.

Azonban a vezető tevékenységet még is az állam vette át, a társadalom most már csak a támogató, a kisegítő szerep.

A szerepek ilyen alakulása lehetővé teszi a mi magyar társadalmunknak, hogy azt az úttörő és előkészítő tevékenységet, melyet a gyermekmentés és gyermekvédelem terén teljesített, ugyanily nemcsak hivatással más tereken is vegye kezébe. Vegye kezébe a földserült magyar nemzedék megtartásának ügyét.

A gyermekvédelem csak problematikus értékű, ha akkor, mikor a szervezet kifejlődik és munkabíró korba jut, védtelenül áll azzal a romboló nagy hatalommal szemben, amelyet tudóvésznek hívnak.

Hazánkban 70000 ember pusztul el évente tudóvészben. Ezek az áldozatok átlag 6—8 éven keresztül sinlődnek, míg megváltja őket szenvedésüktől a halál. — A tudóvész betegek száma tehát állandóan fél millió a mi szegény hazánkban. Ennek a félmillió polgártársunknak egyharmada teljesen munkaképtelen, kétharmada nagyon korlátozott munkabírással rendelkezik. Tessék kiszámítani, mennyi keresmény, mennyi munkabér megy veszendőbe. És tessék hozzászámítani azt is, hogy ezeknek a pusztuló áldozatoknak ápolása, gondozása mennyi munkaerőt köt le, mely különben produktív módon volna hasznosítható. Sok, sok millió megy veszendőbe, sok érték kallódik el.

De a gazdasági kár az éremnek csak egyik oldala. Az ellenoldalon ott van az a sok szenvedés, köny és sóhaj, amit a kór okoz, meg az a szívetpő keserűség, mely az elhagyottak, a gondozásra szorulókké lelkében halmazódik föl, akik mellől kidől a kenyér-

kereső, az eltartó, a támasz. Szülőkké keserve, hitvesek zokogása, gyermekek kétségbeesése: oh, semmisen oly káprázatosnak sokoldalú, mint azok a nagy tragédiák, melyeket a tudóvész idéz elő.

Szabad-e hát tovább is tétlenül nézünk, hogy ezt a kevés magyart ily kétségbeesetten tizedelje egy kör, melyvel pedig meg tudunk küzdeni.

A tudomány rég kimutatta, hogy a tudóvész biztosan lehet gyógyítani; csak idejekorán kell hozzáfogni.

A szanatóriumokban nemcsak sikerrel gyógyítják az idejében felvett tudóvészbetegét, hanem ami a közvetlen gyógyításnál még sokkal nagyobb jelentőséggel bír, mindenki, aki onnan kikerül, fölesküdtött katonája és buzgó apostola azoknak az okos életrendi szabályoknak, melyek megtartásával egészségünket megőrizhetjük és a továbbragályozást meggátolhatjuk. A szanatóriumok útján tehát az egészség becslésének, az e végből való okosan élesnek kellemét igazán gyakorlati eredménnyel ültethetjük a társadalomba.

A magyar hazának föltétlenül szüksége van minden fiára, legkivált azokra, akik java munkabíró korukban produktív tagjai a nemzetnek; nemcsak emberiességi, hanem hazafiúi kötelességünk tehát, hogy erőlyesen felvegyük a harcot minden vonalon ezzel a nemzeti veszedelemmel.

Karolja fel a magyar társadalom a népszanatóriumok ügyét. Vegye fel a harcot a felnőtt emberek irtalmatlan hóhérrájával, a tudóvészszel.

Ha megmentjük a gyermeket a hazának, meg kell ovnunk azokat is, akiket munkabírásuk delén támad meg az alattomos ellenség, éppen akkor, amidőn mindnyájan egy-egy kamatozó nemzeti tőkét képviselnek.

Ébredjen kötelessége tudatára a társadalom.

Allítsunk népszanatóriumokat!

A belügyi reformok. Gyors tempóban halad Tisza István gróf miniszterelnök belügyi programja a kivétel felé. Ugy a vármegyei tisztviselők, valamint a községi és körjegyzők fizetésének rendezésére vonatkozó javaslatokat általános helyesléssel fogadták minden oldalon. A jegyzők fizetésének szabályozásáról szóló törvényjavaslatot egyhangúlag elfogadták a bizottságban és nem lehet kérés a felől, hogy ezekből a javaslatokból mielőbb törvény is lesz.

És ime, máris igen becses ígéretekent tett a miniszterelnök a belügyi igazgatás terén tervezett további újításokról. Ezek közül leg-

nevezetesebb, hogy a városi tisztviselők, valamint a körorvosok fizetésének szabályozását is tanulmányozza, akik most kimaradtak a rendezésből. Sőt mint sűrűs feladatot helyezte előtérbe ezen kérdések megoldását.

Az egész községi és megyei közigazgatásra vonatkozó általános szervezeti átalakulásra nem késhet sokáig, mert a miniszterelnök ennek az általános közigazgatási rendezésnek keretében akarja megoldani a szolgálati pragmatikát, a fegyelmi és nyugdíjkérdéseket is. Ezek most mind egymásután következnek; már készülöben vannak és ha csak azt a gyorsaságot vesszük alapul, melyt a községi és körjegyzők és a megyei tisztviselők fizetésrendezésénél tapasztaltunk, fel kell tételeznünk, hogy néhány hónap mulatn ezekben is kész javaslatokkal fogunk szemben állani.

A belügyi közigazgatás rendezésének már egész külön története van, mióta a közigazgatás államostásának elvét törvénybe iktattak. Ez a lökő erő, mely akkor megindult, nem szünetelt azóta soha. Ha a törvényhozás nem is foglalkozott közigazgatási ügyekkel, azért a belügyi reformok nem aludtak el, hanem a miniszteri hivatalokban szakadatlanul folytatták a törvényjavaslatok előkészítését. Innét van az a nagy kétségbeesés, hogy egyes sűrűs kérdéseket olyan gyorsan tudnak megoldani.

E tekintetben különösen mesteri munkát végzett a belügyminisztérium a jegyzők, valamint a vármegyei tisztviselők fizetésének rendezésével, miknek pedig sokféle ága-boga van. Mégis rövid két hónap alatt a belügyminiszter teljes, tökéletes, egyhangulag elfogadható javaslatokkal állt elő, melyek immár a legerősebb bírálat tűzpróbáját is szerencsésen kiállottak.

Ezek a javaslatok egyszersmind bizonyítják azt is, hogy a belügyminiszternek milyen helyes érzéke van a javaslatok előterjesztésének sorrendje és azok sűrűsége tekintetében is. Ezt a képviselőház közigazgatási bizottságának ülésében még azok is feljebb méltánylással elismerték, akik különben fukarkodni szoktak az elismeréssel. A jó és becsületes közigazgatás első feltétele, a tisztviselők tisztességes megélhetésének biztosítása — megvalósul. Haladhatunk e nyomon tovább.

Azok a panaszok is hamarosan tárgytalanok lesznek, melyek a körorvosok és városi tisztviselők fizetésrendezésének czúttal való elodázása folytán felmerültek. Hiszen mindenki tudhatta, hogy ezeket a kérdéseket nem ejtették el. Csak beilleszteni nem tudták a sűrűsebbnek ismert javaslatok keretébe. Előbb tehát más oldalról kell hozzáférközni ezekhez az ügyekhez.

Igy például a körorvosok közigazgatási jogi állása sincs teljesen tisztázva. Fölmerült ezen fölül a közegészségügyi államostásának cszméje. Ennek kivételére egész sereg kidolgozott javaslat hever a belügyminiszter asztalán. Némielyik az egész közegészségügyi adminisztráció államostását veszi alapul.

Az allategészségügyi államostása lebeg némelyek szeme előtt. Mert ez valóban bevált és vonzó példa lehet. Amde ha az egész közegészségügyet államostítani akarjuk, ennek megint megszámlálhatatlan sok vonatkozása van. Eltekintve a rengeteg költségektől, amibe ez kerülhet.

Vannak, akik csak speciálisan óhajtják életbe léptetni az általi orvosi intézményt. Ezek abból indulnak ki, hogy az országban

csak elhagyatottabb vidékeink kellene alkalmazni állami orvosokat, ahol a nép szegényesége és műveltségének alacsonyága mellett a magánorvos meg nem élhet és csukugyan napjáról földterületeken nem található orvos.

Akármiely terv keresztülvitelének irányában induljunk is el, ez mindenesetre kihatással lesz a mostani egész körorvosi rendszerre. A változástól függ aztán a körorvos egész egzisztenciája. Éppen azért most csupán azon a címen, mert a körorvos és a körjegyző egy és ugyanazon közigazgatási területet szolgálja és ugyanolyan községi funkcionárius, a fizetésük együttes rendezését indokoltan követelni valóban nem lehet. De sietünk megnyugtanni a panaszköd orvosokat, hogy róluk sem feledkeznek meg és a belügyminiszter kijelentéseiben joggal bizhatunk, mert ezek mindenesetre beváltandó ígéretek.

A városi tisztviselők fokozottabb mértékben követelhetik fizetésük rendezését, mert ezek tulajdonképen a községi és körjegyzők feladatait végzik, persze nagyobb keretben, a városok községi életének magasabb fejlettsége folytán. De itt is arra kell néznünk, hogy egy kalap alá mégsem vonhatók a vármegyei tisztviselőket, sem a községi jegyzőket. A belügyminiszter a városi tisztviselőknél szintén megígérte, hogy fizetésüket, anyagi egzisztenciájukat mielőbb rendezni fogja. Ez is tehát elsőrendű sűrűs ügy. Ezzel együttal a fizetésrendezés az ország összes köztisztviselőjére nézve be lesz fejezve. A nagy célt teljesen elérjük.

A hitelszövetkezet a népnevelés szolgálatában.

Kevés ember van mai napság hazánkban, a ki helyzetével, sorsával teljesen megvolna elégedve. Mindenki többit akarna a földi javakból, örömköböl s minél kevesebbet a munkából. Ezért hangzik aztán a panasz a főnálló jogrend, a különböző intézmények, a művelődési, gazdasági, ipari és kereskedelmi viszonyok mostohasága ellen.

De hát jogos-e a panasz? Annnyira rosszszak-e nálunk a közállapotok, hogy ezekkel szemben nincs más orvosságunk, mint a panaszködés, rombolás és ezen vérell szerzett ezer éves szép hazának hűtlen elhagyása? Hiszen hazánk és nemzetünk története azt bizonyítja, hogy láttunk mi már a mostaniaknál sokkal nehezebb napokat is, de azért mégsem csüggedtünk, mégsem vesztünk el sőt — mint a palma — saját terhünk alatt erősödünk. Hiszen ma sem szül gyáva nyulat Nubia párduca; ma is aldással árasztja el gyermekeit e tejjel és mézrel folyó drága föld. Miért hat a panasz ajkunkon miért a keserűség szívünkben? Miért várjuk mástól, valami csudától, helyzetünk javítását, mikor az egészen a mi hatalmunkban a mi kezünkben van?

Es mégsem állunk ott, a hol állhatnánk és ahol állanunk kellene; nem, mert a magyar ősi büne: a széthuzas, a közönyösség és a léha könnyű élet után való erőszakos törekvés atókétt nehezedik minden intézményünre, Öszertartani a jóban; a haza védelmében és fölvirágoztatásában; tenni és pedig önzetlennel, nemcsak magunkért, hanem a közért, az emberiség boldogításáért; kevesebbet élvezni és sokkal többit dolgozni: a ki ezekre megtanítana a magyart, az lenne e honnak második megalapítója.

Es mivel hazánk — mezőgazdasággal foglalkozó állam lévén — legnagyobb részben földművelő elemmel bír: nagyon természetes, hogy leginkább ennek a népnél sorsa érdekel. »Ez az osztály — mint egy híres nemzetgazdász (Roscher) mondja — a nemzet fájának gyökere. A korona virágai, levelei és ágai, sőt maga a törzs is elhalhat, de ha a gyökéret egészen, ezek ismét megifjodhatnak.

Am hol a gyökér nem sokat ér, ott az egész fa is tönkre megy. — Örömrünkre szolgálhat azonban, hogy hazánk néhány kiváló embere — megértve az idők jelét — aldásos mozgalmat indított meg annak a népnél megemntése érdekében, melyet eddig tanítottak ugyan a népskolában az életben szükséges tudományokra, adtak ugyan neki egyéni szabadságot és jogokat, de mindezekkel, mindmeganyi éles késsel csak önmagát pusztította, mert arra nem nevelte senki, hogy ezen kincseket miként értékesítse nem csak a maga, hanem a hazája javára is. A hitelszövetkezeti eszme pártolását és terjesztését értjük az aldásos mozgalom alatt, mely má már nemcsak megfogant, hanem mint egy életerős, terebélyes fa kiterjeszti immár lombjait egész hazánkra, virágot nyitva és gyümölcsöt érlelve az alája gyülekező tagok számára.

Bizonyára sok üdvös hatása van a hitelszövetkezeti működésének, de csak azt említjük fel, hogy rendre, takarékoságra szoktatja a népet s előmozdítja a társadalmi osztályok között való békességét.

»Rend a lelke mindenek le — Ezt tartja a közmondás, Es nagyon helyesen. Mert a hol rend nincs, ott nincs előmenetel, nincs megelégedés; a rend ellenben a boldoguláshoz, a megelégedéshez vezet. Csakhogy a reádszeretet nem születik ám az emberrel, mint a költői tehetség; erre őt nevelni kell. Nevelünk kell a népet is, ha azt akarjuk, hogy időben és munkában rendhez szokjék és ezáltal előre haladjon. Mert mi az oka a köznépi hátramaradásnak, különösen az anyagi téren? Az, hogy nem akkor és nem úgy teljesíti kötelességeit, a mikor és ahogyan kellene. Megtörténik ugyanis gyakran, hogy a mit tavaszban kellene élveznie, a nyarra halasztja a mit pedig nyáron kellene tennie: azt őszre bizza míg egyszer aztán mederkezik a kietlen tél, a mikor takarítani többit nem lehet. Es ha aldóságot csinál, ha kölcsönt vesz föl, ezzel se banik rendesen, így aztan nem fogy a tartozás, sőt ellenkezőleg: szaporodik a kamat nyakába szakad a pör, a fizetés, a nyomóságg. De mit tördök ezzel az uszoras? Neki csak pénz kell, a többit mellékes. A hitelszövetkezet azonban nem csupán pénzrel és pénzért, hanem erkölcsi eszközökkel, morális célokért is dolgozik, amennyiben nemcsak kisegíti a szegény embert a szükségéből, hanem neveli is arra, hogy a rendet mindenkor és mindenben megtartsa. Neveli az által, hogy alkalmat ad tagjainak teendőik megbeszélésére; üzletrészek, törlesztések és a kamatok pontos befizetésére serkenti. Még a késedelmezőkkel, a hanyagokkal szemben sem használ erőszakot, hanem a nyilvánosság szerezetelét inti kötelességére. S ezen eljárásnak jótékony nevelő hatása már is meglátszik a népeleten, mert ott, a hol hitelszövetkezetek áll fenn, kevesebb a hanyag a gondatlan ember és általában nagyobb a rend és pontosság.

De nemcsak rendre, hanem takarékoságra is szoktatja a hitelszövetkezet a népet. Erre ugyan nem kellene nevelünk népünket, ha az önértében, a fősvényességben allana a takarékoság; mert annyi bizonyos, hogy senki mohóbban nem kap a pénz után és senki nehezebben nem adja ki, mint ő. Közcélokra éppen nem szeret előzöni. Ideálizmust nem igen találunk nála. Mindent abból a szempontból néz és itél meg: van-e belőle anyagi haszon? Erre vezethető vissza még a gyermekhiány is. Ez azonban épp oly beteges állapot, mint a tékozlás. E két szélsőség között van az arany középvonal: a józan takarékoság, melyre népünket szintén nevelünk kell. Es ebben is segítségünkre jóna hitelszövetkezet. Mikor ugyanis a hitelszövetkezeti tag üzletrészei után befizeti a hett vagy havi díjat: tőkét gyűjt magának anélkül hogy magát megerőltetné. hogy a szükségeseket magától megvonná; tehát fősvényesség nélkül takarékosodik. Mikor pedig befizetett pénzét tagtársainak olcsó kamatra kölcsön kiadja; jótékonyagot gyakorol anélkül hogy magát megarosítana, anélkül, hogy pénze veszélyeztetve volna; tehát ekkor meg tékozlás nélkül takarékosodik. Es mikor valaki betétet helyez vagy kölcsönt vesz föl a hitelszövetkezetnél: mindegyik

esetben méréselt kamatot kap, illetve fizet és ezáltal a fővénység tékozas között levő józan takarékoság ösvényére szorítkozik. És hogy ezen józan takarékoság hódít, mutatja a hitelszövetkezetek szaporodása mellett, a betevők és azon kölcsönveők szaporodása is, kik máshol levő tartozásaikat szövetkezeti pénzzel sietnek felfizetni.

Mégis legaldásosabb a hitelszövetkezet népszerűsége a tekintetben, hogy elősegíti a társadalmi osztályok között való békkéséget.

A békkéség az emberiségnek egyik legdrágább kincse. Mert: ahol béke: ott áldás, ahol az áldás, ott az Isten és ahol az Isten, ott szükség sincsen! A békkéségek rejlik tehát a szociális kérdések kulesé; úgy hogy aki megteremti a társadalmi békkéséget, az egyszerűen megoldani és megszüntetni az összes szociális kérdéseket is, melyeknek közös alapja: az elégedetlenség.

A t közönséghez.

Lapunk huszonötödik évfolyama második negyedének küszöbén a szokott bizalommal fordulunk a t. olvasóközönséghez, hogy egyrészt az eddig irántunk tanúsított jóindulatát, bizalmát és ragaszkodását megköszönjük, másrészt pedig arra kérjük, hogy bennünket jóakarataiban továbbra is megtartva, az előfizetést mielőbb megújítani sziveskedjék.

Uj ígéretekkel nem teszünk. Hívek maradunk a kezdetől magunk elé tűzött programhoz és törhetetlenül megyünk előre, az egyenes úton, célunk felé, mely Csongrád vármegye és Szentes város szellemi és anyagi előhaladásának érdekében kifejtett önzetlen munkában nyilatkozni meg.

Lapunk előfizetési ára:

Negyedévre: 3 kor. 50 fillér
Félévre: 5 kor.

mely összeg vidékről legcélszerűbben postautalványon küldhető be, míg helybeli olvasóink a lapkihordónál, nyugta ellenében vagy közvetlenül kiadóhivatalunkban teljesíthetik az előfizetést, minek megújítására a t. közönséget ismételten kérjük.

Tisztelettel:

A »Szentes és Vidéke«
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Ujdonságok

Szentes, 1904. márczius 30.

— A honvédelmi miniszter szöze. Nyíri Sándor honvédelmi miniszter, arra való tekintettel, hogy a közönség nagy része a közös hadseregbeli katonai akadémiába való belépés módjáról, az akadémiák tantervéről és oktatási rendszeréről nincs tájékozva, most a pályázók részére egy tájékoztató füzetet adott ki, mely minden szükséges tudnivalókról kellő felvilágosítást nyújt. Ezt a füzetet a honvédelmi minisztérium segédhivatali főigazgatójánál, levélbeli megkeresés útján is, díjtalanul lehet kapni. A honvédelmi miniszter, e füzet kibocsátásával egyidejűleg, hogy a katonai tanintézetekbe való belépésre buzdítson, a következő szöveget intézi a magyar ifjúsághoz:

»Mindnyájunk hő óhaja, hogy a magyar katonák magyar tiszték által képzettessenek ki s azok által vezetessenek a harcba. — E hő óhaját most teljesülhet, mert, a közös hadsereg nevelésintézetiben magyar honos ifjaknak anyai hely van biztosítva, amennyi a magyar csapatoknak magyar tisztékkel való ellátására szükséges; a nagyszámú magyar állami katonai tisztviselőket k

dig a szegényebb sorsú ifjak számára is megnyitják a katonai intézeteket.

De hogy tényleg meglegyen a kellő számú magyar tiszt a közös hadseregben, ahhoz a társadalomnak s különösen a magyar ifjúságnak támogatása is szükséges.

Hozzátok fordulok tehát, magyar ifjak, lépjétek rá e tágas útra, melyet számotokra építettünk, hogy a közös hadsereg tisztikarába bejuthassatok. Foglaljátok el a számotokra fentartott helyeket, vigyétek be a hadseregbe magyar hazafiságotokat — nem ellenzi azt senki, — egyesítsétek azt a magyar nemzet hagyományos Király és Dinasztia hűségével s legyetek szeretett hazánkban és a monarchiának erős védői s koronás királyunk hű katonái!

— A csongrádmegyei tört. és régész. társaság a f. hó 23-án tartott rendes éves közgyűlése alkalmakor olyan figyelemreméltó határozatot hozott, melyet ha megvalósítani sikerül — amire különben alapos kilátás van — ez által városunk egy szép, új kultúr- és művelődési központtá gyarapodik meg. Arra való tekintettel ugyanis, hogy a várostól ma bérben birt helyiség máris nagyon szűk a társaság gazdag múzeumának befogadására, mely múzeum a vidéki ilyes múzeumok között egyike a legérdekesebbeknek és leggazdagabbaknak, elhatározza a közgyűlés, Csallány Gábor múzeumőr indítványának egyhangú elfogadásával, hogy saját hájkéket szerez a múzeum és a társaság céljainak és e végből kormányhatósági anyagi támogatást kér. — A megjelölt tisztújítás alkalmával, a lemondott Fekete Márton kir. tanácsos helyére a társaság Csató Zsigmond dr. főispánt választotta meg elnöknek, akit e tiszttel elfogadására egy küldöttézés kért fel. A főispán készségesen elfogadta az elnökséget és egyben ígéretet tett, hogy minden befolyását latba veti a társaság fentemített céljának megvalósítása érdekében.

— Gyermekekmenhely Horgoson. Szép, emberies tervet akar megvalósítani a szegedi állami gyermekmenekékhely igazgatósága. Horgoson, ahol az ilyen intézmények csak hasznára válhatnak a lakosságnak, a menekékhely igazgatósága telepet szándékozik létesíteni apolasra kiadott kiadatokkal. Ebben a tárgyban a telep-bizottság tegnap már gyűlést is tartott Horgoson.

— A pászka ünnepe. Tegnap este kezdte a zsidóság a kenyérhagyó ünnepet megünnepelni, mely nyolc napig tart. — Ez az ünnep évfordulója annak a nagy történelmi jelentőségű eseménynek, mely által egy a földig letipott, rabigába hajlott nép, isteni beavatkozással testi és lelki szabadságát visszanyerte. — De van ennek az ünnepnek még más, kulturisztóriai jelentősége is. Nevezetesen az egyiptomi kivonulás által a zsidók nemcsak saját sorsuknak lettek az urai, nemcsak szabadságukat szereztek vissza, mint önrendelkező nemzet, hanem leraktak egyszerűen alapkövet a mai összes felvilágosult népek és nemzetek által elfogadott »egysítenimadás« formájának is. Bálványimádók voltak az ókor összes népei: intelligenciájuk szerint alkottak maguknak isteneket, akiket imádjának, — de értelmiségük és erkölcsi finomságuk nem emelkedett fel annyira, hogy a mindennit jelenlévőt és mégis láthatatlant ismerjék istennek. És tiz kemény csapás kellett hozzá, hogy a faraó így szóljon Mózeshez: »Menjétek el népem közül, te is, Izrael fia! is, menjétek, szölgájátok az örökévalót; de áldjátok meg engem is!« — Az etodus 1287-ik évében Krisztus előtt, az első hónap 15-ig napján történt ez. Az erre következő 7-ik napon Izrael átkelt a vörös tengeren és Istent dicsőítő háláének szalt

az ég felé. A kovásztalan kenyér és a meg-szabadulás, de az egysítenimadás meggyö-keresésének ünnepe is tehát a zsidók ma kezdődő pászka-ünnepe.

— Házasság. K. enéz György fiatal gazdálkodó tegnap lépett házasságra Fülöp Lidikével, Fülöp Ferenc szívalomtulajdonos kedves leányával. A polgári házasságkötés után, tegnap délután a templomi istentiszteletet követően áldották meg az ifjú pár frigyét a helybeli református templomban.

— Merénylet a közegészség ellen. A közegészség ellen elkövetett példátlanul vakmerő merényletnek látszik az az ügy, aminek szálat a rendőrhatalóságnál most bontogatják kifelé. Több mint két métermáza füstöt szalonna, sertéshús és kolbász van a kapitányságon, melyet egyes fogyasztóktól elkobozva, több haztól hordtak össze a kapitánysághoz. És arról van szó, hogy ezt a nagymennyiségű füstölt húst és szalonnát a sertésvágó, aki forgalomba hozta, olyan egyéttel vásárolta össze, aki különben sertésekkel kereskedik és aki a sertéseket, mikből ez az elkobzott húsfele ered, előzetes állatorvosi szemle és vizsgálat nélkül ilte le és így valóságnak látszik, hogy voltaképpen elhullott állatok fölfüstölt húsa az, amit bünos könnyelműséggel, haszonlesésből közfogyaszásra forgalomba hoztak. Ahogy értesülünk, a már elkobzott mennyiség felül meg vagy három, szintén előzetes szemle nélkül leött sertés fölfüstölt húsa és szalonnája van az illető sertéskereskedőnél raktáron, amit tegnap délelőtt 10 óráig a kapitányság még nem kobzott el, mert a főkapitány »kkor még paragrafust keresett az esetre. Az elkobzott húsmenékéből egy-egy darabot, a hatósági állatorvosok közbenjöttével, górcsővi és vegyvizsgálat végett felküld a kapitányság Budapestre. A vizsgálat ez ügyben erőlyesen folyik s bár úgy a sertéskereskedő, mint az elkobzott húst forgalomba hozott hús-vágó az elkobzott húsmenék származása tekintetében tagadásban vannak, az eddigi tanuhalgatasok már eddig is igazolni látszanak, hogy a rendőrhatalóság helyes nyom jár, mikor egy közegészség ellen elkövetett durva merényletet sejt az esetben. Kik az érdekeltek ez ügyben: egyelőre elhallgatjuk. A vizsgálatot azonban figyelemmel kísérik és ha az eset tényleg az, aminek lenni látszik, elvárjuk a rendőrhatalóságtól, hogy a közegészség elleni merényletkel szemben ki-méletlen szigorral jár el.

— Az algyői templom újraépítése. A régi, rozszant és bizony már-már közveszélyes állapotban levő algyői katolikus templom, mint értesülünk — rövid időn belül új olakat ölt, amennyiben annak újraépítése már küszöbön van. Értesülésünk szerint a templom újraépítését közvetlenül a husvétii ünneppnapok után megkezdik.

— Halálózás. Egy élete uolsó évét nagyszámú családja körében, szeretettel körülvéve, az eddig visszavonultsággal leölt aggasztó haláláról kaptunk a napokban szomorú hírt. Id. Ruzs Molnár János halt meg f. hó 28-án, élete 81-ik évében, nagyszámú gyermekkel, unokai dedúnokai és rokonsága mély fájdalomra s temetése f. hó 29-én délután volt, imporans gyászoló közönség részvételt. A halálesetről a mélyen suttott család a következő gyászjelentést adta ki:

»Alulírottak úgy a maguk, mint az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatják, hogy a hűn szerető kedves jó édesapa és nagypapa: Id. Ruzs Molnár János, élete 81-ik, boldog házasságának 60-ik, özvegységének 2-ik évében, f. 1904. évi

március hó 28 án délelőtt 8 óraker elhunyt. A boldogultnak hült teteme folyó hó 29-ik napján délután 3 óraker fog a II. tized 42. számú gyászúrtól, az ev. ref. egyház szertartása szerint, a közpmetetőben levő családi sírbólta örök nyugalomra tetetni. Aladás és béke lengjen hamvai felett!

— Félholtra vert tanyásgazda. Kint a tanyák világában olyan felháborító eset történt f. hó 29-én, mely nagyon sötétné mutatta az erkölcsök elvadászásának elszomorító képét. Egy tanyásgazdát vert félholtra a tanyaszomszédja, mondhatni merő kötekedésből és a szerencsétlen véresre vert embert eszméletlenül állapotban hozta be a felesége a vármegyei kózkórházba, hol azóta élet-halál között vívódik. Az emberi elvadászt az ez esete a következő: Négy eszi Sándor cseseri gazdaember több ízben észlelte, hogy a tanyaszomszédja: Miskolczi Török Ernő jószágá rámege az ő vetésére és abban tetemes kárt tesz. Nem gondolt semmi rosszra, eszébe se jutott, hogy a szomszéd jószágát szándékosan terelik az ő vetésére és így nem fuja fel a tilalmas dolgot, hanem mindig békecségesen lehaltotta a jószágot a vetéséről, vissza a szomszéd földjére. Folyó hó 29-én a szomszéd jószágát Négy eszi Sándor ismét a vetésén érte, de ezúttal sem gondolt rosszra és maga terelte vissza a jószágot. Kis vártatva azonban észrevette, hogy Miskolczi Török Ernő maga tereli át újból a jószágot az ő földjére, világos volt tehát a szomszéd gonosz szándéka vagy kötekedése és így Négy eszi sem tehetett mást, — kezdte a tanyá udvarába behajtani a tilalmasban ért jószágot, hogy átadja a mezőőrnek és a rossz szomszéd ellen megindítja az eljárást. Miskolczi Török Ernő, ahogy a dolgok ilyenét fordulatát látta, uána sietett a szomszédnak és miután Négy eszi a jószágot kiadni vonakodott, a kezében volt vaslávallal úgy vágta fejbe szomszédját, hogy az vértől elboritva, eszméletlenül bukott a mellette levő belviz-csatornába, ahol a rossz szomszéd addig verte, míg csak életjelt látott benne. A félholtra vert gazdát felesége behozta a kózkórházba. Miskolczi Török Ernő ellen pedig megindították az eljárást.

— Helyreigazítás. A március hó 5-ikén megtartott Városi bál jóvedelmének nyilvános elszámolásáról számunkban közzétett kimutatásból Berényi János neve ki 2 koronát volt szíves felülfizetni tévedésből kimaradt, mit is ezennel készséggel helyreigazítunk.

— Gytkossággal vádoit csogaórádi legények. A szegedi büntető törvényszék előtt f. hó 26 án három csogaórádi legény állott, halál okozó könnyű testi sértés büntetével vadolva. A legények, névszerint: Kókai István, Kovács Miron és Felföldi János még a mult év őszén együtt mulattak egy kocsmában Dinnyés Sándor nevű legény-társakkal. A kocsmából kijövet az utcán összeveszték és úgy hasba szúrták Dinnyést, hogy az a szenvedett súlyos sérülésbe rövidesen behalt. Mivel a tárgyalás folyamán a tanúkíhallgatásokkal a bűnügy körülményei nem tisztázódtak teljesen, a törvényszék, a kir. ügyész indítványára a tárgyalást elhalasztotta és újabb tanúk beidézését határozta el.

KÖSZÖNET NYILVÁNÍTÁS.

Mindazon rokonok, jóbarátok és ismerősök, akik felejtethetetlen jó atyának: id Ruzs Molnár János f. hó 29-iki végtüzettség telen megjelentek és ezzel mély fájdalomunkban vigasztalásunkra vettek, fogadjak ez úton halás köszönetünk kifejezését.

Szentesen, 1904 március hó,

a gyászoló család.

Irodalom.

A »Vasárnapi Ujság« március 27-iki száma 25 képpel, s a következő tartalommal jelent meg: »Báró Eötvös József« (eddig kiadatlan arcképpel). Schöpfung Aladartól. — »Báró Eötvös József családja.« (Báró Eötvös nagyszülőinek és szülőinek arcképpel) — Költemények Szabolcska Mihálytól és Nagy Andrástól. — »A vén gazember.« Elbeszélés. Irta Mikszáth Kálmán. (Lélek Lajos rajzával). — Három asszony. Regény. Irta Zigány Árpád (Richter Aurél rajzával). — Keller Helén amerikai siket-néma-vak leány életrajza. Közl. dr. Boros György az eredeti amerikai kiadás rajzával). — »Magyar királyi család és az egrí püspök.« Takáts Sándortól. — Kosuth halálának tizedik évfordulója (képekkel) — »Baksay Sándor dunamelléki ev. ref. püspök fölváltási ünnepélye.« (képekkel). — »Goró Lajos« (arcképpel). — »Boris király« (képpel a »Boris király« című operett előadása körül). — Irodalom és művészet, Közintézetek és egyet. Sakkzáték, Képtalány, Egyveleg, stb. rendes heti rovatok.

A »Vasárnapi Ujság« előzetési ára negyedévre négy korona, a »Politikai Újdonságok«-kal és »Világkrónika«-val együtt hat korona. Megrendelhető a Franklin Társulat kiadóhivatalában (Budapest, IV. kerület, Egyetem u. 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a »Képes Néplap« a legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

Felolvaszerkesztő: BÁNFALVI LAJOS.
Társzerkesztő: MATEFFY LÁSZLÓ
Kiadótulajdonos: »Szentes és Vidéke« könyvnyomda

Eladó ház.

Leipnik és Spitzer I. t. 207. és 208. szám alatt levő házuk eladó. III. tized 126. számú házával 2 üzlethelyiség pedig bérbeadó. Ertekezhetni ugyanott a tulajdonosokkal. 10—5

Új elsőrangú

irógépek, üzletfelosztás folytán jutányosan kaphatók. Tudakozódások, »Nagyon utányos« jellegével, e lapra hivatkozással Mosse Rudolffhoz, Budapest, Ferencziek tere 3, intézendők. 5—3

Érsek Imre I. 698. számú háza olcsón kedvező feltételek mellett eladó.

Férfiak ingyen kapnak

egy legújabb találmányú gyógyszer, mely az elvesztett erőt visszaadja. Mindazok, akik érte irnak, ingyen kapnak egy próbacsomagot, egy 100 oldal vastag könyvet együtt, postaszállítmánykint, jól becsomagolva. A legelsőalulraméjűbb csodagyógyszer, amely már ezeket megmentett, akik juktóri kicseréngőssé váltak, képtelenek voltak élni, akik elhárította az intézet, mindenkinél — akiké — egy csomag gyógyszerrel magyarul föltárgyitható a baj és mindenki aki fölkerül kicseréngőssé váltján nemi bajokban, szellemi-gyengeségben vagy chronikus betegségekben szenvedողon gyógyíthatja magát. Ez a gyógyszer közvetlenül ma szerezhető, melyek előírásai szornnak csúdos és eredménytelenül gyógyítja meg az évek óta állandóan betegét is. Öregék és ifjak irhatnak, az alatt jelzett címen a »State Medical Institute«-nak, honnan a próbacsomagot címünkre azonnal megküldik. Az intézet első sorban azokra akarja megmenteni, akik gyökereztetésük végett otthonukat el nem hagyhatják. A próbacsomag is megmutatja, milyen könnyen lehet a borzalmas betegségekből otthon is kigyógyulni. Az intézet nem tesz kivételt. Minderki, bárhoon magyarul is irhat a gyógyszerért, amire a legnagyobb diszkreció mellett díjtalanul elküldik neki a próbacsomagot a magyarosó könyvvel együtt. Irjon tehát — akinek kell — mindenki azonnal. A küldemény olyan szépen van csomagolva, hogy senki se tudja meg a tartalmát. A levelet így kell megcímezni: State Medical Institute 6901 Elektron Building, Fort Wayne, Ind. Amerika és minden level portómentesen küldendő.

A KISBIRTOKOSOK ÁLTAL

sajátkezűleg, a legnagyobb gondal, angolnyelven és rañás eljárással készített, kitűnő minőségű, vagyó nilag szavatolt fajtisza, 1-ső rendű miniszteri s okványrendeletnek minden tekintetben megfelelő

Szőlőlugasnak is kiválóan alkalmas! — csemege és borfajú szőlőoltások a tapasztalatok során fajtisztának, a legjobbaknak és legmegbízhatóbbaknak bizonyultak!

Minden nagyhangon hirdető, gyárilag fűllesztett, reklamirozóto, előhajtásos oltást messze felülmulnak!

Chasselás, muskatály és más legkiválóbb csemege fajokból összeválogatott 1-ső rendű **Lugagyűjtemény** ára: (melynek megeredéseért és jószágért felelősség vállaltatik.)

1. Kis összeállítás 15 darab . 5 kor. 2. Nagy összeállítás 30 darab . 10 kor.

a) BORFAJOK:

Amerikai ripária portális alanyon oltott gyökere és föld oltványok ára tavaszi szállításra:	Arak tavaszi szállításra értendők:
Ezer darab . . . . . 200 kor.	Ezer darab . . . . . 220—240 kor.
Száz darab . . . . . 22 kor.	Száz darab . . . . . 25—30 kor.
Tíz darab . . . . . 2 kor.	Tíz darab . . . . . 3—5 kor.

Hazai szőlőfajok! — Filoxermentes!

SZŐLŐKIRÁLY (Delaware).

A köttőt talajon egyedül használható olyan rendkívül korai directtermő, melynek 25—26 százalékos cukor és szokatlanul nagy szeszartalmu bora igen jó, hasonló a szomorodni másláshoz és a madérához. Silányabb kertj vagy homoki borok feljavítására. Gyengébb évbéli termések háziasításra nem lehet e'gyéj ajánlani! A Delaware francia szigetéről 17 évvel ezelőt követlenül az érmellekre portált ezen perenosporának ellentálló szőlőfaj termi manapság hazánkban a legjobb és legerősebb bort s miután nevezhetjük a borok királyának. A jövő szőlőszékincse Mindentűt megterem, úgy a ho okon, mint köttőt agyagor, meszes, köves, palás és nyirkos talajokban. Ezen beoltás nélkül termő, biztosan jól megfordított, rendkívül szivós zöldhajtása 1—20. hidedget is kibíró) korán érő csemegefaj felhozott előneveinél fogva, — megérdemli, hogy kertjeinkben, barázdákban, kertészek és házaik fala mellett s minden egyébbre nem használható helyeken — mint

Szőlőlugas tenyésztessék

100 daraból álló lugas gyűjtemény csomagolva és postára feladva csak 10 korona.

Borkirály! Mintabor 2 korona. (Delaware)!

Ripáriaportális telepek!

Nagymennyiségű ripária eladás!

Tisztán kezelt valódi érmelleki fajborok! palackokban úgy mint hordókban, kicsinyben és nagyban a legutányosabban beszerezhető s kívánatra választékosan bővebb felvilágosítást, vagy 1 korona utánvétel mellett minta bort küld:

Az Érmelleki Szőlőszeti és Boraszati Szakközlöny, mint Országos Hirdetési Kalauz Székelyhid. (Biharmegye). 28—19